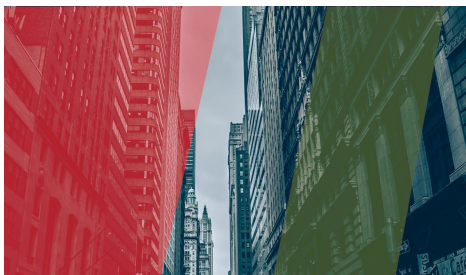

Una història estranya de dues ciutats

LIBRES NARRATVA | 18 FEBRER, 2020

L'eterna discussió entre els autors i estudiosos dels gèneres fantàstics ha estat sempre la indefinició dels seus subgèneres. Malgrat que la gran majoria accepta la divisió clàssica entre ciència-ficció, fantasia i horror sobrenatural, aquesta es mostra insuficient quan entrem a parlar d'obres que es dediquen a fer hibridacions de gèneres. L'exemple per excel·lència és l'autor baltimorià H. P. Lovecraft, les obres del qual mesclen el terror, la fantasia i la ciència-ficció per crear una cosmogonia pròpia. És aleshores quan entrem en el terreny de la *weird fiction*, que serveix per definir tot un seguit d'autors del segle xx i principis del xx que se servien d'aquesta hibridació de gèneres per escriure les seues històries. Lovecraft ho definia de la següent manera: «En l'autèntic conte de l'estranyesa, [...] hi ha d'haver una certa atmosfera de basarda intensa i inexplicable païra a forces exteriors desconegudes i una al·lusió, expressada amb gravetat i execració que es converteixen en el tema principal del relat. [...] És una actitud subtil d'atenció esglaiada, com si se sentís un batre d'ales misterioses, o el grinyol d'unes formes i entitats exteriors al llindar de l'univers conegut¹. Entre els autors més coneguts s'hi troben escriptors com Edgar Allan Poe, Lord Dunsany, Clark Ashton Smith, Mary Elizabeth Councilman o Fritz Leiber.

Seguint les petjades d'aquests clàssics decimonònics, als anys 90 un seguit d'autors van engregar un moviment anomenat *new weird* que prenen aquests escriptors de la *weird fiction* com a referents per destruir tots els tòpics que la literatura fantàstica havia anat consolidant al llarg del segle xx. En la introducció de l'antologia *The New Weird* (2008), Jeff i Ann VanderMeer el definien de la següent manera: «Un tipus de literatura urbana i alternativa que subverteix les idees preconcebudes que es troben a la fantasia tradicional, servint-se de models realistes i complexos del món real com a punt de partida per crear escenaris que poden arribar a combinar elements tant de la ciència-ficció com de la fantasia². Tot i l'ambigüitat de la definició, un seguit d'autors com ara Alastair Reynolds, Clive Baker, K. J. Bishop, Mary Gentle o Justina Robson van fer seu aquest manifest i van configurar una obra transgressora que va capgirar els models més encarrarats d'un cert tipus de literatura fantàstica.

Segurament, l'autor més paradigmàtic d'aquest moviment és el britànic China Miéville. *La ciutat i la ciutat* (Mai Més Llibres, 2019), traduïda per Ferran Ràfols, és el primer llibre que ens arriba en català de l'autor i és el perfecte exemple del que significa el *new weird*. En un primer cop d'ull, l'argument central de la novel·la ens faria decantar per classificar la novel·la més aviat com de gènere negre, perquè segueix la investigació de l'assassinat d'una doctoranda per l'inspector Borli, un personatge de personalitat del qual recorda instantàniament al detectiu Philippe Marlowe de Raymond Chandler, però també a investigadors de grans noms del fantàstic com Philip K. Dick o Jonathan Lethem. Tanmateix, tota aquesta trama detectivesca s'ambienta en un univers fictici amb moltes reminiscències kafkianes que fan la seua classificació molt ambivalent, perquè juga en tot moment amb la realitat i la ciència-ficció sense una interpretació que no s'acaba decantant mai entre una i altra, marca de la casa dels autors del *new weird*.

Com va fer Lovecraft amb Arkham, Gabriel García Márquez amb Macondo o Jonathan Swift amb Lilliput, Miéville ens situa l'acció a la ciutat-estat fictícia de Beszel que, malgrat que no se'n precisa del tot, situaríem en algun lloc indeterminat dels Balcans. Una localització adient amb el ressò soviètic que es respira en tota la novel·la. Beszel té la particularitat que comparteix el mateix espai amb una altra ciutat-estat veïna, anomenada Ul Qoma, fins al punt que hi ha alguns sectors que se superposen. Al llarg de la novel·la, es manté el dubte de si aquesta és una superposició literal, és a dir, que són parts que ocupen literalment el mateix lloc en dimensions que s'entrecreen o és simplement una divisió topogràfica, com passa amb moltes ciutats del món les fronteres de les quals es confonen. Tanmateix, els habitants d'aquestes dues ciutats no només tenen prohibit interactuar amb els ciutadans de l'altra, sinó que és un crim veure'n o sentir-ne qualsevol cosa. Des de petits, els beszels i els ulqomians aprenen a desveure's i desentendre-se entre ells, diferenciant-se per l'idioma, la forma de caminar i l'estil de la indumentària, a risc de cometre una Ruptura, que significa ser detinguts per una mena de policia semidivina i desaparèixer per sempre. Si a tot plegat li sumem la total repressió de la dissidència política de grups unionistes de les dues ciutats —que té unes resonàncies molt actuals— i el pràctic desconeixement de les dues societats de la seua història, tenim un llibre que ben bé podria tractar-se d'una versió mil·lenista de *1984*.

Com a la societat del Gran Germà, aquesta estricta vigilància crea una sensació de paranoia constant al llarg de la novel·la que, entremesclada amb la trama més política, acaba fent que la investigació policial i els personatges implicats siguin totalment descafeïnats. L'enormitat de les idees que ens planteja Miéville i el desconcert que provoquen és una torrentada que s'ho empassa tot. La resolució del cas és coherent, però acaba esdevenint només un *McGuffin* hitchecockià perquè el protagonista tingui l'excusa de desplaçar-se de Beszel a Ul Qoma i l'autor pugui dosificar la complicada trama sociopolítica en què es veuen immerses aquestes dues societats.

Com passa en altres autors del *new weird*, el paisatge urbà acaba sent un personatge més de la novel·la, per no dir-ne la part central. *La ciutat i la ciutat* és una mostra més de l'obsessió de l'autor pel món urbà, que és l'escenari on se sent més còmode per expressar la seua particular visió del món. Ja ho va fer amb *Embassytown* (2011), on se serveix dels alienígenes bicéfals de la Ciutat Ambaixada per parlar de la relativitat del llenguatge i les seues múltiples expressions; o a *Last Days of New Paris* (2016), situada en una París

alternativa de 1951 en què la Segona Guerra Mundial encara no ha acabat, per fer un allegat antifeixista i del poder transformador de l'art; o, en *La ciutat i la ciutat mateix*, en què s'hi entrelleix una anàlisi sociopolítica sobre els nacionalismes i els abusos de poder de l'estat. Amb aquesta forta implicació política, es posa fins i tot al mateix nivell de grans novel·les socials com *Els desposseïts* de Ursula K. Le Guin o *El conte de la criada* de Margaret Atwood. Miéville juga amb les diferents capes del fantàstic i el noir —que hibrida sota el paraigua del *new weird*— per construir una obra sòlida que acaba sent un gran mirall de la societat actual i que s'allunya radicalment de l'escapisme que sovint se li ha atribuït a la literatura de gènere.

1. LOVECRAFT, H.P. *L'horror sobrenatural en la literatura*. Traducció i pròleg de Jordi Llavoré. Barcelona: Laertes, 2019. [📖](#)
2. VANDERMEER, ANN (ed.); VANDERMEER, JEFF (ed.). *The New Weird*. Michigan: Tachyon Publications, 2008. [📖](#)

ETIQUETES: [ADINA MIÉVILLE](#) [GEOFFREY SCHEPHERD](#) [H.P. LOVECRAFT](#) [NEW WEIRD](#) [PHILIP K. DICK](#) [RAYMOND CHANDLER](#)

EDGAR COTES | ÚLTIMES PUBLICACIONS

Edgar Cotes (Balaguer, 1997). Graduat en Traducció i Interpretació i estudiant del màster d'Estudi Avançats de Llengua i Literatura Catalanes. És traductor, corrector i editor de subtítols a TV3. Com a autor, ha publicat el llibre de microcontes *Els híbrids minvats* (Edicions SECC, 2017) i els seus contes han aparegut en diverses antologies. Expert en gèneres fantàstics i membre de la Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia.

Libres
Cultura
Nosaltres
Contacte

© LA LECTORA
holaglectorat.cat

Política de privacitat
Copyleft

© LA LECTORA 2018